

Byla C-253/24 [*Pelavi*]ⁱ

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2024 m. balandžio 9 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Corte di Appello di L'Aquila (Italija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. balandžio 4 d.

Atsakovė ir apeliantė:

Ministero della Giustizia

Ieškovė ir kita apeliacinio proceso šalis:

NZ

Pagrindinės bylos dalykas

Apeliacinis procesas, inicijuotas apskundus teismo sprendimą, kuriuo iš dalies patenkintas ieškovės, pirmosios instancijos teismo tarėjos, prašymas, be kita ko, pripažinti darbuotojos statusą pagal Sąjungos teisę ir iš jo kylančią teisę į tokį pat ekonominių ir teisinių statusą, kokį turi bendrosios kompetencijos teismų teisėjai ir prokurorai, įskaitant teises į atostogas, specialiąsias atostogas, išmokas ligos ir nelaimingo atsitikimo atveju, išeitinę išmoką, socialinę apsaugą ir socialinį draudimą, taip pat priteisti iš *Ministero della Giustizia* (Teisingumo ministerija, Italija) žalos, patirtos dėl Europos Sąjungos direktyvose numatytų pareigų šioje srityje nevykdymo ir piktnaudžiavimo paeiliui sudarant terminuotas darbo sutartis, atlyginimą.

ⁱ Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 31 ir 47 straipsnių, Direktyvos 2003/88/EB 7 straipsnio ir 1999 m. kovo 18 d. sudaryto Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis, pateikto Direktyvos 1999/70/EB priede, 4 punkto ir 5 punkto 1 dalies išaiškinimas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar su šiomis nuostatomis yra suderinamas nacionalinis teisinis reglamentavimas, pagal kurį tarėjas, kuris gali būti laikomas „darbuotoju“ ir „pagal terminuotą sutartį dirbančiu darbuotoju“, 1) praranda jau įgytą teisę į mokamas atostogas, jeigu patvirtinamas kaip galintis eiti pareigas, kol jam sukaks 70 metų, 2) taikant priemonę, kuria siekiama nubausti už piktnaudžiavimą sudarant terminuotas darbo sutartis, patvirtinamas kaip galintis eiti pareigas, kol jam sukaks 70 metų, o nepatvirtinus gauna piniginę kompensaciją, tačiau abiem atvejais jis turi atsisakyti visų anksčiau įgytų teisių.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 31 straipsnio 1 daliai ir 47 straipsniui, Direktyvos 2003/88/EB 7 straipsniui ir Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 4 punktui prieštarauja nacionalinis teisinis reglamentavimas, pagal kurį „darbuotoju“ ir „pagal terminuotą sutartį dirbančiu darbuotoju“ galintis būti laikomas tarėjas, patvirtintas kaip galintis eiti pareigas, kol jam sukaks 70 metų, praranda teisę į mokamas atostogas už laikotarpį iki patvirtinimo?

2. Ar Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 5 punkto 1 daliai prieštarauja nacionalinis teisinis reglamentavimas, pagal kurį, kaip priemonė, kuria siekiama nubausti už piktnaudžiavimą sudarant terminuotas darbo sutartis, numatoma, kad tarėjas, sėkmingai įveikęs nekonkursinio pobūdžio vertinimo procedūrą, patvirtinamas kaip galintis eiti pareigas, kol jam sukaks 70 metų, o nepavykus įveikti vertinimo procedūros numatoma piniginė kompensacija, tačiau abiem atvejais jis turi atsisakyti visų anksčiau įgytų teisių?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 31 ir 47 straipsniai.

1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvos 1999/70/EB dėl Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis priede pateikto 1999 m. kovo 18 d. sudaryto Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 2 punktas, 4 punktas ir 5 punkto 1 dalis.

2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (Darbo laiko direktyva) 7 straipsnis.

2008 m. balandžio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Impact*, C-286/06, EU:C:2008:223 (toliau – Sprendimas *Impact*).

2023 m. lapkričio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Keolis Agen*, C-271/22–C-275/22, ECLI:EU:C:2023:834.

2020 m. liepos 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Governo della Repubblica italiana (Italijos taikos teisėjų statusas)*, C-658/18, EU:C:2020:572 (toliau – Sprendimas *UX*).

2022 m. balandžio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Ministero della Giustizia ir kt. (Italijos taikos teisėjų statusas)*, C-236/20, EU:C:2022:263 (toliau – Sprendimas *PG*).

2014 m. lapkričio 26 d. Sprendimas *Mascolo ir kt.*, C-31/13–C-63/13 ir C-418/13, EU:C:2014:2401 (toliau – Sprendimas *Mascolo*).

2019 m. gegužės 8 d. Sprendimas *Rossato ir Conservatorio di Musica F.A. Bonporti*, C-494/17, EU:C:2019:387 (toliau – Sprendimas *Rossato*).

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

2017 m. liepos 13 d. *Decreto legislativo Nr. 116* (Įstatyminis dekretas Nr. 116; toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 116/2017) 29 straipsnio 1–9 dalys, pakeistos 2021 m. gruodžio 30 d. *Legge n. 234* (Įstatymas Nr. 234) 1 straipsnio 629 ir paskesnėmis dalimis:

„1. Šio įstatyminio dekreto įsigaliojimo dieną pareigas einantys teismo ir prokuratūros tarėjai, pateikę prašymą, gali būti patvirtinti kaip galintys jas toliau eiti, kol jiems sukaks 70 metų.

2. Šio Įstatyminio dekreto įsigaliojimo dieną pareigas einantys teismo ir prokuratūros tarėjai, kurie nebuvo patvirtinti kaip galintys jas toliau eiti dėl to, kad nepateikė prašymo arba neįveikė 3 dalyje numatytos vertinimo procedūros, atsisakant į galimybę atsisakyti, turi teisę į 2 500 EUR (neatskaičius mokesčių) kompensaciją už kiekvienus darbo metus, kuriais teismo ir prokuratūros tarėjas dalyvavo teismo posėdžiuose ne mažiau kaip 80 dienų, ir teisę į 1 500 EUR (neatskaičius mokesčių) kompensaciją už kiekvienus darbo metus, kuriais teismo ir prokuratūros tarėjas dalyvavo teismo posėdžiuose mažiau kaip 80 dienų, bet bendra kompensacijos suma asmeniui negali viršyti 50 000 EUR (neatskaičius mokesčių). Apskaičiuojant už ankstesnį laikotarpį mokėtiną kompensaciją, ilgesnis kaip šešių mėnesių darbo laikotarpis prilyginamas vieniems metams. Jei asmuo gauna kompensaciją, jis atsisako visų kitų bet kokio pobūdžio teisių, kylančių iš jau nutrūkusių darbo santykių einant tarėjo pareigas.

3. 1 dalyje nurodyto patvirtinimo tikslais *Consiglio superiore della magistratura* (Aukščiausioji teismų taryba, Italija) savo sprendimu inicijuoja tris atskiras vertinimo procedūras, kurios trejų metų (2022–2024 m.) laikotarpiu turi būti surengiamos kasmet. Jos susijusios su teismo ir prokuratūros tarėjais, kurie šio dekreto įsigaliojimo dieną įgijo: a) ilgesnį nei 16 metų tarnybos stažą; b) 12–16 metų tarnybos stažą; c) trumpesnį nei 12 metų tarnybos stažą.

4. 3 dalyje nurodytos vertinimo procedūros apima ne ilgesnį kaip 30 minučių pokalbį, per kurį aptariamas konkretus atvejis, susijęs su materialinėmis ir procesinėmis civilinės teisės nuostatomis arba materialinėmis ir procesinėmis baudžiamosios teisės nuostatomis, atsižvelgiant į sritį, kurioje kandidatai išimtinai arba daugiausia vykdė teismo ar prokuratūros tarėjo funkcijas. Vertinimo procedūros atliekamos teismo veiklos teritorijų lygmeniu. Vertinimo komisiją sudaro teismo pirmininkas arba jo įgaliotas asmuo, teisėjas ar prokuroras, gavęs bent antrą Teismų tarybos skirtą profesionalumo įvertinimą, ir Advokatų tarybos paskirtas advokatas, įtrauktas į aukštesnės instancijos teismų vedamą specialų advokatų registrą. <...>

5. Pateikus prašymą dalyvauti 3 dalyje numatytoje vertinimo procedūroje, atsisakoma visų kitų bet kokio pobūdžio teisių, kylančių iš ankstesnių darbo santykių einant tarėjo pareigas, išskyrus teisę į 2 dalyje nurodytą kompensaciją nepatvirtinimo atveju.

6. Patvirtinti teismo ir prokuratūros tarėjai per 30 dienų nuo pranešimo apie 3 dalyje nurodytos vertinimo procedūros rezultatai gali nuspręsti eiti tik tarėjo pareigas. Tokiu atveju patvirtintiems teismo ir prokuratūros tarėjams mokamas atlyginimas, apskaičiuojamas pagal 2021 m. gruodžio 31 d. teismų administracijos darbuotojams mokėtiną darbo užmokestį ir tryliktą mėnesinę algą <...>. Jiems taip pat mokama teismo kompensacija, lygi dvigubai ankstesniame sakinyje nurodytiems teismų administracijos darbuotojams mokėtinoms kompensacijos sumai <...>.

7. Patvirtintiems teismo ir prokuratūros tarėjams, kurie nepasinaudoja 6 dalyje numatyta galimybe, išmokamas atlyginimas, apskaičiuojamas pagal 2021 m. gruodžio 31 d. teismų administracijos darbuotojams mokėtiną darbo užmokestį ir tryliktą mėnesinę algą <...>. Šio dekreto 1 straipsnio 3 dalies nuostatos, tiek, kiek jos yra suderinamos, taikomos tik atsižvelgiant į tai, kad pareigos einamos kartu užtikrinant ir kitos darbinės ar profesinės veiklos vykdymą.

8. Kai posėdis užtrunka ilgiau nei šešias valandas ir tai patvirtinama konkrečia teismo vadovo pažyma, teismo ir prokuratūros tarėjams išduodamas toks pat maitinimo talonas kaip ir teismų administracijos darbuotojams.

9. Šio dekreto įsigaliojimo dieną dirbantys teismo ir prokuratūros tarėjai nustoja eiti pareigas, jei nepateikia prašymo dalyvauti 3 dalyje nurodytoje vertinimo procedūroje.“

2023 m. birželio 22 d. *Decreto-legge n. 75* (Dekretas-įstatymas Nr. 75), pakeisto 2023 m. rugpjūčio 10 d. *Legge n. 112* (Įstatymas Nr. 112), 15-*bis* straipsnio 2 ir 3 dalys:

„2. Pagal 2017 m. liepos 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 116 29 straipsnį patvirtinti ir į nustatytą kvotą patenkantys teismo ir prokuratūros tarėjai, kurie pasirinko dirbti tik tarėjais, apdraudžiami INPS [*Istituto Nazionale della Previdenza Sociale*, Nacionalinis socialinės apsaugos institutas, Italija] bendruoju privalomuoju draudimu.

3. Nepažeidžiant 5 dalies nuostatų, pagal 2017 m. liepos 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 116 29 straipsnį patvirtinti teismo ir prokuratūros tarėjai, kurie šias pareigas eina ne išimtinai ir pagal statusą turi teisę registruotis *Cassa nazionale di previdenza e assistenza forense* (Nacionalinis advokatų socialinės apsaugos ir pensijų fondas), lieka įregistruoti šiame fonde.“

Glaustas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos šalių svarbiausių argumentų aprašymas

- 1 Kita apeliacinio proceso šalis (ieškovė pirmojoje instancijoje) nuo 2001 m. vasario 14 d. nuolat eina vieno teismo tarėjos pareigas.
- 2 Nuo šios datos ji turėdavo vidutiniškai po tris posėdžius per savaitę ir parengdavo vidutiniškai daugiau kaip 200 teismo sprendimų per metus, daugiausia baudžiamosiose bylose. Ji neturėjo teismo posėdžių kasmetinių visuotinių atostogų laikotarpiu (pagal įstatymus trunkančiu rugpjūčio 1 –31 d.).
- 3 Iš pradžių jai buvo pavesta pareigas eiti trejus metus; šis laikotarpis buvo pratęsiamas kas ketverius metus ir truko iki 2022 m. gruodžio 13 d., kai buvo galutinai patvirtinta, kad ji gali eiti pareigas, kol jai sukaks 70 metų.
- 4 Iki minėto patvirtinimo ji buvo advokatų tarybos narė ir galėjo laisvai verstis advokato praktika kitoje nei teismo, kuriame ji vykdė savo funkcijas, veiklos teritorijoje, privaloma tvarka mokėdama įmokas *Cassa Nazionale Forense* (Nacionalinis advokatų fondas) – įstaigai, kuri advokatams pagal jų pajamas užtikrina socialinę apsaugą ir pensijas. Nuo datos, kai buvo įtraukta į advokatų tarybos ir Nacionalinio advokatų fondo sąrašus, ji privalėjo mokėti įmokas į šį fondą net ir nuo kompensacijos už tarėjos funkcijų vykdymą.
- 5 Nuo 2001 m. vasario 14 d. iki 2022 m. gruodžio 13 d. jai buvo mokama kompensacija, apskaičiuota pagal turėtų posėdžių skaičių, t. y. 98 EUR už kiekvieną posėdį ir dar 98 EUR, jei dienos darbo laikas viršydavo 5 valandas. Atostogų laikotarpiu kompensacija nebuvo mokama.
- 6 Iki 2022 m. gruodžio 13 d. nuo išmokų už tarėjo pareigų vykdymą ministerija mokėjo *Cassa Forense* (Advokatų fondas) 4 % socialinio draudimo mokesčių (vadinamąją papildomą įmoką), o tarėja – vadinamąją asmeninę įmoką, kuri

sudarė 14,5–15 % visų jos grynujų profesinių pajamų (kompensacijos ir pajamų iš advokatės veiklos).

- 7 Pirmojoje instancijoje tarėja prašė pripažinti ją „darbuotoja“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę (o ne pagal darbo sutartį dirbančia darbuotoja, kaip tai suprantama pagal nacionalinę teisę), ir pripažinti jos teisę gauti tokį pat atlyginimą, kokį gauna teisėjas ar prokuroras (t. y. profesionalus teisėjas ar prokuroras), ir priteisti iš Teisingumo ministerijos žalos, patirtos dėl piktnaudžiavimo paeiliui sudarant terminuotas darbo sutartis, atlyginimą; šios žalos dydį teismas įvertino devynių pirmiau nurodytų mėnesinių darbo užmokesčių suma. Vis dėlto pastarasis teisę į ankstesnių darbo užmokesčio sumų mokėjimą pripažino tik laikydamasis penkerių metų senaties termino, taikomo su darbo užmokesčiu susijusiems reikalavimams.
- 8 Teisingumo ministerija dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą, kuriame nesutiko su tuo, kad tarėjo pareigos yra panašios į profesionalaus teisėjo ar prokuroro pareigas, remdamasi įvairiomis aplinkybėmis, be kita ko, tuo, kad nebuvo paskelbtas viešas konkursas dėl priėmimo į tarnybą, kad tarėjo darbo kokybė yra prastesnė, o apimtis mažesnė, ir kad tarėjo pareigos, kitaip nei valstybės tarnautojo pareigos, yra suderinamos su kita profesine veikla. Be to, ji nesutiko su tuo, kad buvo piktnaudžiauta paeiliui sudarant terminuotas darbo sutartis, ir tvirtino, kad bet kokios tarėjo pareigos turi būti laikomos naujomis pareigomis, į kurias suinteresuotasis asmuo neturi jokios teisės, tik galimybę nurodyti preferenciją.
- 9 Tarėja nesutiko su šiais teiginiais ir pateikė priešpriešinį apeliacinį skundą, kuriame ginčijo pirmosios instancijos teismo vertinimą, kad reikalavimai turi būti laikomi kylančiais iš darbo santykių (o ne žalos atlyginimo reikalavimai) ir atitinkamai taikomas penkerių (o ne dešimties) metų senaties terminas.
- 10 Vykstant apeliaciniam procesui tarėja užbaigė „patvirtinimo procedūrą“, nustatytą Įstatyme Nr. 234/2021 (1 straipsnio 629 ir paskesnės dalys), pagal kurią 2022 m. sausio 1 d. pareigas ėjusiems tarėjams buvo numatyta galimybė, sėkmingai įveikus vertinimo procedūrą, būti patvirtintiems laikotarpiui iki jiems sueis 70 metų, ir nebereikėtų tarpinių pratęsimų ar patvirtinimų. Taip patvirtintiems tarėjams skiriamas fiksuotas atlyginimas (nustatomas pagal ministerijos įdarbinto administracijos tarnautojo darbo užmokestį), teismo kompensacija ir maitinimo talonas. Atlyginimas taip pat mokamas visuotinių atostogų laikotarpiu, kuriuo jie nedirba. Jei patvirtinti tarėjai pasirenka dirbti tik tarėjo darbą, jie išbraukiami iš advokatų ir *Cassa Forense* sąrašų ir naudojami pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų socialinio draudimo sistema, nes įregistruojami INPS (*Decreto-legge* 75/2023 (Dekretas įstatymas Nr. 75/2023), pakeisto Įstatymu Nr. 112/2023, 15 straipsnis). Jeigu jie nusprendžia likti įregistruoti *Cassa Forense* (taigi ir išsaugoti galimybę toliau verstis advokato veikla), toliau moka įmokas *Cassa Forense* nuo pajamų iš advokato veiklos.

- 11 Kad būtų patvirtinta, tarėja turėjo sudalyvauti pokalbyje dėl tam tikro praktinio atvejo sektoriuje, kuriame ji daugiausia atliko tarėjo funkcijas. Tarėja buvo patvirtinta 2022 m. gruodžio 13 d. teisingumo ministro dekretu ir nusprendė eiti tik tarėjos pareigas. Tokiu atveju tarėjui netaikomos nuostatos, pagal kurias atmetama galimybė: 1) sukurti valstybės tarnybos darbo santykius; 2) dirbti ne daugiau kaip dvi dienas per savaitę; 3) pareigas eiti laikinai (Įstatyminio dekreto Nr. 116/2017 1 straipsnio 3 dalis).
- 12 Įstatyme numatyta, kad prašymas dalyvauti vertinimo procedūroje patvirtinimo tikslais, neatsižvelgiant į jos baigtį, lemia bet kokių kitų anksčiau įgytų teisių atsisakymą. Be to, jame numatyta, kad, nepateikus prašymo, tiems, kas dirbo ilgiau nei ketverius metus, tarėjo tarnyba nutrūksta ir jie įgyja teisę į kompensaciją, nustatomą pagal darbo metų skaičių.
- 13 Tarėją patvirtinus, ministerija paprašė paskelbti, kad ginčo dalyko nebeliko. Tarėja pateikė prieštaravimą ir prašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo iškelti klausimą dėl minėto anksčiau įgytų teisių atsisakymo *ex lege*, remdamasi kelių Italijos Konstitucijos nuostatų pažeidimu, atsižvelgiant į 1999 m. kovo 18 d. sudaryto Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis, pridėto prie 1999 m. kovo 28 d. Tarybos direktyvos 1999/70/EB, 5 punkto 1 dalį.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad pirmasis klausimas Teisingumo Teismui turi būti pateiktas atsižvelgiant į Chartijos 31 straipsnio 2 dalies ir Direktyvos 2003/88 7 straipsnio (žr. 2023 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Keolis Agen*, C-271/22–C-275/22, ECLI:EU:C:2023:834), Chartijos 47 straipsnio pirmos pastraipos ir Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 4 punkto (žr. 2008 m. balandžio 15 d. Sprendimą *Impact*, C-286/06, ECLI:EU:C:2008:223; toliau – Sprendimas *Impact*) tiesioginį veikimą, iš kurio matyti, kad nacionalinė teisminė institucija turi teisę ir (arba) pareigą netaikyti Sąjungos teisei prieštaraujančių vidaus teisės nuostatų. Be to, atsižvelgdamas į protingą proceso trukmę prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano esant tikslinga antruoju klausimu pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 5 punkto 1 dalies – nors ji neveikia tiesiogiai (žr. Sprendimą *Impact*) – nes atsakymas į šį klausimą padėtų įvertinti, ar būtina kreiptis į Italijos Konstitucinį Teismą dėl nacionalinės teisės normos, kurios negalima netaikyti, atitikties Konstitucijai.
- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad jam yra žinoma apie šiuo metu vykstančią pažeidimo nagrinėjimo procedūrą dėl tarėjams taikomų Italijos teisės aktų, kurią Komisija pradėjo 2021 m. liepos 15 d. išsiųsdama Italijai oficialų pranešimą, paskui 2022 m. liepos 15 d. (išsigaliojus tvarkai, dėl kurios pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą) buvo

pateiktas naujas oficialus pranešimas, o 2023 m. liepos 14 d. buvo pateikta pagrįsta nuomonė.

- 16 Be to, jo nuomone, šios bylos dalykas iš dalies skiriasi nuo Teisingumo Teisme nagrinėjamos bylos C-548/22 dalyko, ir jis mano, kad yra tikslinga pateikti Teisingumo Teismui daugiau faktinių ir teisinių aplinkybių, susijusių su tarėju Italijoje teisiniu statusu.

Dėl tarėjos pripažinimo „darbuotoja“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę

- 17 Atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo, visų pirma sprendimuose *UX* ir *PG*, nustatytus principus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tarėja, eidama tarėjos pareigas teisme, faktiškai atliko realias funkcijas, kurios nėra visiškai nereikšmingos atsižvelgiant į produktyvumą, kuris pasireiškė priimtų priemonių ir turėtų posėdžių skaičiumi, taip pat į tarėjams skiriamų kompensacijų pobūdį ir struktūrą: jų jokių būdu negalima laikyti paprastu išlaidų padengimu, nes jos yra glaudžiai susijusios su dirbtu darbu, jo pobūdžiu ir kiekiu.
- 18 Santykiai, kurie siejo tarėją su Teisingumo ministerija iki 2022 m. gruodžio 13 d., buvo terminuoti: iš pradžių ji pareigas ėjo trejus metus, paskui terminas buvo kelis kartus pratęstas ketveriems metams, kol galiausiai buvo baigta Įstatyminio dekreto Nr. 116/2017 29 straipsnyje numatyta patvirtinimo procedūra. Taigi nagrinėjamu atveju taip pat paaiškėjo, kad darbo santykių pabaiga „nustatoma pagal tokias objektyvias sąlygas, kaip konkreti diena, konkrečios užduoties įvykdymas ar konkretus įvykis“ (Sprendimo *UX* 131 punktą).
- 19 Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad tarėjos pripažinimas „darbuotoja“ pagal Darbo laiko direktyvos 7 straipsnį ir „pagal terminuotą darbo sutartį dirbančia darbuotoja“, kaip tai suprantama pagal Bendrąjį susitarimą, yra teisingas.
- 20 Iš Darbo laiko direktyvos 7 straipsnio, kuriame sukonkretinta Chartijos 31 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta teisė į mokamas atostogas – bent minimalų keturių savaičių laikotarpį per metus – kuria tarėja gali remtis tiesiogiai (žr. 2023 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Keolis Agen*, C-271/22–C-275/22, 28 punktą).
- 21 Pagal Bendrojo susitarimo 4 punkto 1 dalį draudžiama tarėjos darbo sąlygas vertinti kitaip nei panašioje padėtyje esančių pagal neterminuotas darbo sutartis dirbančių darbuotojų darbo sąlygas, nebent tai būtų pateisinama objektyviomis priežastimis.
- 22 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip ir pirmosios instancijos teismas, laikosi nuomonės, kad nagrinėjamu atveju nėra „pavaldumo“ (kaip jis suprantamas pagal nacionalinę teisę), kuris nulemia galimybę naudotis platesne bendresnio pobūdžio apsauga, nei numatyta Sąjungos teisėje (pavyzdžiui, darbo santykių nutraukimo atveju), ir kuris vis dar reglamentuojamas nacionalinės teisės aktais.

Darbo užmokesčio aspektai

- 23 Remdamasis tam tikrais Sprendime *PG* (42 ir 53 punktai) Teisingumo Teismo nagrinėtais aspektais, susijusiais su taikos teisėjų palyginamumu su bendrosios kompetencijos teismų teisėjais ir objektyviomis diferencijavimo priežastimis, susijusiomis visų pirma su kvalifikacijos ir funkcijų skirtumais ir skyrimo eiti pareigas sąlygomis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad darbo užmokesčio aspektu tarėja negali būti prilyginta bendrosios kompetencijos teismo teisėjui.

Atostogos

- 24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad šalys sutinka su tuo, jog tarėja kasmetinių visuotinių atostogų laikotarpiu (rugpjūčio 1–31 d.) neturėjo nė vieno posėdžio ir negalėjo to padaryti, nes šiuo laikotarpiu įprasta teismo veikla sustabdoma pagal teisės aktus. Taip pat neginčijama, kad iki 2022 m. gruodžio 13 d. įvykusio patvirtinimo tarėjai nebuvo mokamas darbo užmokestis už minėtą laikotarpį. Ši aplinkybė pati savaime prieštarauja teisei į atostogas, kuri tarėjai yra suteikiama kaip „darbuotojai“.
- 25 Kadangi abi teisės (teisė į atostogas ir teisė į atlyginimą už atostogas) viena nuo kitos neatsiejamos, perkeliant Sąjungos teisės nuostatas į nacionalinę teisę negalima nukrypti nuo teisės į atlyginimo mokėjimą atostogų laikotarpiu. Iš tiesų Darbo laiko direktyvos 7 straipsnis nėra viena iš nuostatų, nuo kurių pagal ją aiškiai leidžiama nukrypti. Taigi Sąjungos teisėje numatyta teisė į darbo užmokesčių atostogų laikotarpiu yra privaloma. Šis Sąjungos socialinės teisės principas yra ypač svarbus ir negali būti aiškinamas siaurai (žr., pvz., 2010 m. balandžio 22 d. Sprendimą *Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols*, C-486/08, ECLI:EU:C:2010:215, ir 2016 m. liepos 20 d. Sprendimą *Maschek*, C-341/15, ECLI:EU:C:2016:576).
- 26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi Teisingumo Teismo jurisprudencija, visų pirma Sprendimu *PG* (53 ir 54 punktai), kuriame Teisingumo Teismas taikos teisėjų teisę į atostogas nagrinėjo ir „darbo sąlygų“ atžvilgiu, atsižvelgdamas į skirtingą požiūrį į juos ir bendrosios kompetencijos teismų teisėjus, ir iš esmės nusprendė, kad skirtingos įdarbinimo sąlygos, reikalaujama kvalifikacija ir pareigos nėra aspektai, kuriais būtų galima pateisinti skirtingą požiūrį, kiek tai susiję su mokamomis atostogomis.
- 27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad nėra realios būtinybės diferencijuoti bendrosios kompetencijos teismų teisėjų ir tarėjų atostogų skaičiavimą, bet jų abiejų atveju pagrįsta tai, kad šis skaičiavimas sutampa su dienų, per kurias įprasta teismų veikla sustabdoma, skaičiumi. Be to, jis pažymi, kad šiuo klausimu Įstatyminiame dekrete Nr. 116/2017 numatyta, jog visuotinių atostogų laikotarpiu tarėjai nedirba, išskyrus atvejus, kai tenkina konkrečius tarnybos poreikius (24 straipsnis), o nuo vadinamojo darbo santykių

stabilizavimo (29 straipsnis) numatytas atlyginimas jiems mokamas ir minėtu laikotarpiu.

- 28 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad prieš įsigaliojant Įstatyminio dekreto Nr. 116/2017 29 straipsniui ir prieš pateikdama prašymą dėl patvirtinimo, kad tarėja gali eiti pareigas, kol sukaks 70 metų (kurį pateikus atsisakoma visų anksčiau įgytų teisių), tarėja, kaip „darbuotoja“ ir „pagal terminuotą sutartį dirbanti darbuotoja“, būtų turėjusi teisę į jos ieškinio patenkinimą iš dalies. Konkrečiai turima omenyje dalis, susijusi su darbo užmokesčio mokėjimu laikotarpiu, per kurį ji faktiškai naudojosi kasmetiniu poilsiu: kiekvienų metų rugpjūčio 1–31 d. Teisingumo Teismo vertinimo tikslais jis pabrėžia, kad ieškinio reikalavimas, kuris gali būti patenkintas, susijęs ne su „kompensacija už nepanaudotas atostogas“, kurios negalima apskaičiuoti iki darbo santykių pabaigos, o su atostogų, kuriomis, kaip nustatyta, buvo pasinaudota teisės aktuose numatytu visuotinių atostogų laikotarpiu (atsižvelgiant į senaties terminą), apmokėjimu.

Pensija ir socialinė apsauga

- 29 Skundžiamu sprendimu buvo atmestas tarėjos prašymas pripažinti teisę į pensiją, įpareigoti ministeriją sumokėti pensijų ir socialinio draudimo įmokas kompetentingoms įstaigoms ir atlyginti dėl įmokų nemokėjimo patirtą žalą, nes pripažinus šią teisę reikėtų konstatuoti, kad buvo užmegzti viešosios tarnybos santykiai su ministerija, o to nagrinėjamu atveju nebuvo prašoma.
- 30 Remdamasis Sprendimu *PG*, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena, kad pagal Bendrojo susitarimo 4 punktą 1) neleidžiama „taikos teisėjams visiškai <...> netaikyti jokios socialinės apsaugos bei socialinio draudimo“ (53 punktas), 2) draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose taikos teisėjams, kurie gali būti laikomi „pagal terminuotą darbo sutartį dirbančiais darbuotojais“, visiškai nenumatoma teisė naudotis nuo darbo santykių priklausančia socialinės apsaugos ir socialinio draudimo sistema, kaip numatytoji bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, nors jų padėtis yra panaši į šių teisėjų padėtį (54 punktas).
- 31 Kadangi Bendrojo susitarimo 4 punkto 1 dalies nuostata yra besąlyginė ir pakankamai aiški, kad asmuo galėtų ja remtis nacionaliniuose teismuose (Sprendimo *Impact* rezoliucinės dalies 2 punktas), nacionalinis teismas privalo panaikinti diskriminacinį požiūrį, kai to reikalaujama, net ir po to, kai jis netaikė vidaus teisės nuostatų.
- 32 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad tarėja naudojosi *Cassa Forense* teikiama socialine apsauga ir teise į pensiją, taip pat susijusią su savo, kaip tarėjos, darbu: tokia aprūpinimo senatvėje forma yra privaloma ir kyla iš tarėjos įtraukimo į advokatų sąrašą.
- 33 Įtraukimas į advokatų sąrašą, taigi ir klausimas, susijęs su *Cassa Forense* teikiamu aprūpinimu senatvėje, išplaukia iš tarėjos pasirinkimo kartu su tarėjos veikla

toliau vykdyti advokato veiklą. Bendrosios kompetencijos teisėjai ir prokurorai apskritai negali pasinaudoti šia galimybe.

- 34 Kadangi tarėja gavo ir gaus tam tikrą aprūpinimą senatvėje, susijusį su tarėjos darbu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad tarėjams ir bendrosios kompetencijos teismų teisėjams numatyto aprūpinimo senatvėje sąlygų skirtumas turi būti laikomas pateisinamu atsižvelgiant į tai, kad tarėjai, kurie nusprendžia likti advokatų sąrašė, taigi ir *Cassa Forense*, gali toliau verstis advokato veikla, priešingai nei bendrosios kompetencijos teismų teisėjai.

Dėl pirmojo klausimo: abejonės dėl to, ar atlyginimo už atostogas nemokėjimas laikotarpiu iki patvirtinimo yra suderinamas su Sąjungos teise, visų pirma su Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 4 punktu

- 35 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, Įstatyminio dekreto Nr. 116/2017 29 straipsnio 5 dalis iš esmės lėmė tai, kad iš tarėjos buvo *ex lege* atimtos teisės po to, kai ji pateikė prašymą toliau eiti tarėjos pareigas, kurias ėjo nuo 2001 m. Iš tikrųjų tuo atveju, jei tarėja nebūtų pateikusi prašymo dėl patvirtinimo, jos terminuota darbo sutartis nebebūtų buvusi pratęsta ir net už likusį trumpą laikotarpį iki termino pabaigos jai nebūtų taikoma apsauga, numatyta pagal neterminuotą sutartį dirbantiems darbuotojams. Vadinasi norėdama pasinaudoti būsima apsauga tarėja turėjo atsisakyti ankstesnės apsaugos. Taigi Teisingumo Teismo prašoma priimti sprendimą dėl to, ar minėtų privalomų teisių atėmimas yra suderinamas su šių teisių pripažinimu ateityje.
- 36 Minėtu teisės aktu darbuotojai buvo suteikta ne tik apsauga būsime laikotarpiu, bet ir buvo stabilizuoti darbo santykiai. Vis dėlto, skirtingai nuo sprendimuose *Mascolo* ir *Rossato* nagrinėtų atvejų, pagal šiuo atveju ginčijamą teisinį reglamentavimą tuo metu, kai darbuotojas yra įdarbinamas pagal neterminuotą darbo sutartį, jis netenka visų teisių, įgytų dirbant pagal kiekvieną terminuotą sutartį, visų pirma teisės į atlyginimą už atostogas, kuriomis pasinaudojo kaip pagal terminuotą sutartį dirbantis darbuotojas.
- 37 Galiausiai teisės pareikšti ieškinį atėmimas *ex lege* nuo įdarbinimo pagal neterminuotą darbo sutartį momento už tai, kad suteikiama pagal Bendrojo susitarimo 4 punktą ir Darbo laiko direktyvos 7 straipsnį užtikrinama apsauga, taip pat verčia suabejoti Chartijos 47 straipsnyje numatyta teise į veiksmingą teisinę gynybą, siekiant apsaugoti pagal Sąjungos teisę garantuojamas teises. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad Įstatyminio dekreto Nr. 116/2017 29 straipsnis įsigaliojo bylos nagrinėjimo metu, po to, kai buvo priimtas Teisingumo Teismo sprendimas *PG*, pagal kurį tarėjai atsivėrė konkrečių perspektyvų, kad jos apeliacinis skundas bus iš dalies patenkintas.
- 38 Aptariamas teisėkūros veiksmas gali būti suprantamas kaip atgaline data taikomas teisės akto pakeitimas, galintis lemti nagrinėjamos bylos, kurios viena iš šalių yra valstybė (per Teisingumo ministeriją), baigtį pastarajai palankia linkme (tarėja nebeturėtų teisės teikti prašymą dėl laikotarpio iki įdarbinimo neterminuotam

laikotarpiui). Tokiu atveju kultų abejonių dėl šios priemonės (t. y. anksčiau įgytų teisių atėmimo), kuri neatrodo pateisinama kitais nei viešųjų išlaidų ribojimo tikslais, suderinamumo su teisingo bylos nagrinėjimo principu. Tai taip pat pasakytina atsižvelgiant į Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją dėl EŽTK 6 straipsnio ir į tai, kad su šiuo straipsniu yra nesuderinamos atgaline data taikomos teisės normos, darančios įtaką ginčo, kurio viena iš šalių yra valstybė, išsprendimui, jeigu nėra kitų privalomųjų bendrojo intereso pagrindų nei viešųjų finansų poreikiai (žr. 2014 m. birželio 24 d. EŽTT sprendimą *Azienda Agricola Silverfunghi S.a.s. ir kt. prieš Italiją*, peticijos Nr. 48357/07 ir kt.). Chartijos 47 straipsniu, kaip ir EŽTK 6 straipsniu, saugoma teisė į teisingą bylos nagrinėjimą ir šalių lygiateisiškumą ir jis taip pat gali būti aiškinamas atsižvelgiant į pastarąjį straipsnį, nes pagal Chartijos 52 straipsnį joje nurodytų teisių, atitinkančių EŽTK garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra (bent) tokios pat, kokios nustatytos minėtoje konvencijoje.

Dėl antrojo klausimo: dėl stabilizavimo procedūros kaip priemonės, kuria siekiama nubausti už piktnaudžiavimą paeiliui sudarant terminuotas darbo sutartis

- 39 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui taip pat kyla abejonių dėl to, ar stabilizavimo procedūra padeda įvykdyti valstybės narės įsipareigojimus, numatytus Bendrojo susitarimo 5 punkte. Jis pažymi, kad tarėja pareigas ėjo pagal terminuotas darbo sutartis, kurios buvo pratęsimos daugiau nei dvidešimt metų. Sprendime *PG* (kuriame Įstatyminio dekreto Nr. 116/2017 29 straipsniu nustatyta patvirtinimo procedūra nebuvo nagrinėta) nurodyta, kad „1999 m. kovo 18 d. sudaryto Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis[, kuris yra Direktyvos 1999/70 priedas,] 5 punkto 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias terminuoti darbo santykiai gali būti pratęsimi ne daugiau kaip tris kartus paeiliui, kiekvieną kartą ketveriems metams ir neviršijant bendros šešiolikos metų trukmės, ir kuriose nenumatyta galimybė veiksmingai ir atgrasomai nubausti už piktnaudžiavimą atnaujinant darbo santykius“.
- 40 Aptariama stabilizavimo procedūra siūloma kaip taisomoji priemonė, kuria atsakoma į Europos Komisijos reikalavimus, taip pat atsižvelgiant į Sprendimą *UX*. Jeigu atitiktų Teisingumo Teismo nurodytus Bendrojo susitarimo atitikties parametrus, tokia procedūra būtų „veiksminga priemonė, kuri leistų išvengti piktnaudžiavimo paeiliui sudarant terminuotas darbo sutartis ir prireikus už jį nubausti“ (2018 m. kovo 7 d. Sprendimas *Santoro*, C-494/16, EU:C:2018:166, nurodomas Sprendime *PG*).
- 41 Nepatvirtinimo atveju numatoma sumokėti kompensaciją (2 500 EUR neatskaičius mokesčių arba 1 500 EUR, atsižvelgiant į konkretų atvejį, už kiekvienus tarnybos metus). Taigi galima manyti, kad už piktnaudžiavimą pakartotinai sudarant terminuotas darbo sutartis baudžiama arba patvirtinimu, kad galima eiti pareigas, kol sukaks 70 metų, arba kompensacijos išmokėjimu.

- 42 Vis dėlto tiek tuo atveju, kai per vertinimo procedūrą patiriama nesėkmė ir gaunama kompensacija, tiek tuo atveju, kai vertinimo procedūra užbaigiama sėkmingai ir gaunamas patvirtinimas, privaloma atsisakyti bet kokios teisės, kylančios iš ankstesnių tarėjo pareigų, įskaitant teisę į mokamas atostogas, kuri aptarta kalbant apie pirmąjį klausimą.
- 43 Taigi kyla dvi abejonės dėl Įstatyminio dekreto Nr. 116/2017 29 straipsnio 4 dalyje numatytos vertinimo procedūros:
1. Ar vertinimo procedūra, kuri gali baigtis patvirtinimu arba nepatvirtinimu, yra pakankamai patikima, o ne atsitiktinė ar nenuspėjama, siekiant darbo santykių pakeitimo, kuris būtų kaip sankcija už piktnaudžiavimą pakartotinai sudarant terminuotas darbo sutartis?
 2. Jeigu vertinimo procedūra būtų pripažinta pakankamai patikima (nes nepatvirtinimo atveju vis dėlto numatomas kompensacijos mokėjimas); ar visa priemonė galėtų būti laikoma pakankamai griežta ir nuo piktnaudžiavimo sudarant terminuotas darbo sutartis atgrasančia sankcija, atsižvelgiant į tai, kad ją taikant tenka atsisakyti visų anksčiau įgytų teisių?
- 44 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui yra žinoma, kad jam tenka užduotis įvertinti, ar minėtos vidaus teisės nuostatos yra tinkama priemonė, kad būtų užkirstas kelias piktnaudžiavimui paeiliui sudarant terminuotas darbo sutartis ar nustatant terminuotas darbo santykius ir prireikus už tai nubausti; vis dėlto jis pažymi, kad priimdamas prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas gali pateikti paaiškinimų, kurie nacionaliniam teismui padėtų atlikti savąjį vertinimą (Sprendimo *Mascolo* 82 ir 83 punktai).